

pite 43. quæ tandem, breui epologo, quantum A
valere debeant, concludit. Multa, inquit, dicimus, & deficiemus in verbis: consummatio autem
verborum ipse est in omnibus gloriantes ad quid
valebimus? ipse enim omnipotens super omnia ope-
ra sua. Est vero eiusmodi contemplatio ita no-
bis à natura inrita, vt si qui in ea se exercere vo-
luerint, quod est ingeniorum curriculum præ-
stantissimum, & non nihil sopitos naturalis lu-
minis igniculis suscitare, tametsi fidei præsidio
destituti, tamen non obscuram diuinæ maiesta-
tis significationem percipere sint. Hoc ipsum
manifestè ostendit Philo libro de præmiis &
pœnis. Introgasti enim, inquit, in hunc mun-
dum, velut benè constitutam Rempub. & cons-
picatî campos montesque plenos segetibus,
atque arboribus frugiferis, variisque generibus
animantium: & hos rigari stagnis, annibus, ac
torrentibus, afflari. Ventis aurisque, miro tem-
peramento quatuor annuarum vicissitudinum,
præterque hæc omnia, Solem, Lunam, errati-
ca fixæque sidera, vniuersamque cæli militiam
obcurrentem ordine mirifico hunc mundum, di-
ctum verò nomine: tracti admiratione cepe-
runt cogitare, tam benè ornatas, ordinatæque
res non moueri temerè: vnde necessarîo colligebant,
eas ab aliquo mundi opifice regi magna prouidentia.
Nam lex naturæ iubet opificem operis sui curam gerere.
Verùm hi diuini-
ores ceteris, ab inferis progressi sunt ad su-
pera, quasi per quasdam cælestes scalas, ratio-
nibus probabilibus tendentes ad ipsum opifi-
cem. Hactenus Philo. Porro hoc contempla-
tionis genus Affirmatiua simul & Negatiua, vt
aiunt, Theologia perficitur: huicque, omne
quod vsquam est, inferuit: scientiæ item, & ar-
tes omnes famulantur, segetem nata est am-
plissimam.

Scientia &
artes cõtem-
plationi an-
cillantur.

Obliquus
motus ex-
plicatur.

Philo lib. de
præmiis &
pœnis.

Verùm de prima hactenus. Illam excipit al-
tera species contemplationis numero quidem
posterior, merito autem ac dignitate longè
præstantior. Ea obliquo motu constare dic-
tur, id est, ex vtroque recto, ac circulari com-
posita. Hæc autem felicioribus, vt ita dicam,
auspicatis Deum inuestigat, & ad eum remis-
sisque contendit. Non enim iam solo natu-
ræ ductu, quo in genere multas difficultates pa-
timur, per ipsa opera Dei vestigiis insistit; sed
cùm sit præterea diuino quodam lumine col-
lustrata, eundem certius atque facilius ratioci-
nando inuenit. Qua parte igitur adhuc metho-
dum seruat, & in cælestia mysteria via ac ra-
tione inquiri, cum recto motu consentit; at
ex altera, qua diuinæ gratiæ fulgore collucet,
ad circularem motum magis accedit. Ad hanc
autem cùm primùm introducitur, tum noua
quædam lux oriri videtur, quæ obductam men-
tibus nostris caliginem discuit, rebus autem
tantam claritatem affert, vt multa quæ prius
latebant, non sine admiratione elucescant.
Huius tanti beneficij icionem nobis ad viuum
Philo depingit his verbis: nam post hunc, per
naturæ benignitatem prædictum genuinis doti-
bus, tertium sequitur (quem nos secundum
dicimus) ille absolutus mediator, cui præ-
mium eximium, videre Deum contigit, vide-

re autem eo modo quo subdit. Expertus enim
omnia, quæ humana vitæ fert, & in his omni-
bus verlatus non obiter, laboribus nullis vi-
tatis, nec periculis, si quo pacto posset opta-
tam veritatem assequi, apud mortale genus
multam inuenit caliginem; terra & mari, per
aërem ac æthera: Nam in æthere, atque adeo
toto cælo, noctis vidit quandam imaginem:
quandoquidem tota sensibilis natura infinita
est, quicquid autem infinitum est, cognatio-
nem propinquam habet cum tenebris. Itaque
prima ætate conuenientibus oculis animæ, præ
continuis laboribus, vix eos potuit diducere,
vt per offusam caliginem cerneret: sed repen-
te affulsit ei purior splendor incorporeus ex
æthere, & aperuit gubernari mundum intelli-
gibilem. Verùm is gubernator, circumfusus
luce purissimâ, nec videri, nec palpari facile
poterat, radiis visum hebetantibus. Reditit ta-
men vir egregius contra tantam vim igneam
immenso amore videndi percitus. Quam ge-
nerosam cupiditatem animaduertens pater, mi-
seratusque, addidit rebus visui, nec inuidit sui
cernendi copiam, quantum humana natura ca-
pax fuit eius spectaculi, videlicet, vt sciret esse
Deum, non quis sit etiam: Nam is & bonita-
te ipsa melior, & vnitæ antiquior & syncer-
rior, non potest spectari à quoquam alio.
Ideo ipsi solis est à seipso percipi. Hæc Phi-
lo narrat de Moyse, qui non solus in exem-
plum adduci potuit, sed vnâ Prophetæ omnes,
& Apostoli, quos *Sancti* appellamus, &
quotquot à Spiritu sancto eruditi, multa eo
authore didicerunt, quæ nec summis ingenijs,
nec maximis studiis inueniri potuissent. Pos-
tremo, quantum voluptatem, quamque syn-
ceram ea contemplatio habeat, non facile dixe-
rim. Rîsum vocauit Scriptura Isaac, quod eius
lætitie typum quandam præ se ferret. Cùm
enim Deus scientias, inquit Philo, sine præ-
ceptore cælestis impluit, impossibile est am-
plius delectari ancillis, & concubinis artibus, &
teneri desiderio tanquam filiorum dogmatum
illegitimum. Habet enim in promptu per-
fecta dona Dei inspirata per illas antiquas gra-
tias, quæ sibi optat perpetua.]

Ad tertiam accedamus. Ea circulari motu
describitur. Is verò est, qui paribus vtrîmque
spatiis, rotundo ambitu, medium aliquod pun-
ctum, quod centrum vocant, circulat. Cen-
trum autem contemplationis animæ Deus est:
in quem, vt perfectè circumferatur, duo qua-
dam requiri videntur. Primum, vt à rebus alijs
animum auocet, à quibus olim consuevit con-
templationis initium capessere: quoniam ea
multiplici varietate contextæ sunt. Deinde, vt
ab ipso ratiocinandi vsu absteineat, quoniam
multa inter se confrens, non aliter quàm per
obliquos argumentorum flexus, tanquam la-
byrintho veritatem educit. His namque vale-
re iussis, simul & naturalium rerum colluui-
ne deterfa, cùm Deum instar oculi mens vi-
deat: si deinceps moueri dicenda est, in orbem
moueri dicitur. Huiusmodi enim mentis con-
templatio, neque ob inæquabilem obiectorum
differentiam, neque ob ancipitem ratiocinandi

Deus à seipso
tantum per-
fectè compre-
henditur.

Magnâ vo-
luptatem af-
fert ea con-
templatio.

Philo lib. de
congressu
quarund.
erud. gratia.

Circularis
motus de-
scribitur.

Cõtemplatio
has alia à
Deo omnia
abligat, &
ratiocinandi
usum com-
pescit.